

Research Paper

Nascent Energy Politics in the East African Region: Kenya Case Study

•Asieh Haieri Yazdi¹

1. Center of Energy, Petroleum and Mineral Law and Policy (CEPMLP), Faculty of Social Sciences, University of Dundee, Scotland, United Kingdom.

Use your device to scan
and read the article online

Citation: Haieri Yazdi A. (2022). [Nascent Energy Politics in the East African Region: Kenya Case Study (Persian)]. *Journal Strategic Studies of Public Policy*, 11(41), 54-71.

Received: 13 Mar 2021

Accepted: 22 Oct 2021

Available Online: 01 Feb 2022

Keywords:

Kenya, East Africa, Energy Politics, Regional Integrity, Energy Access

ABSTRACT

Sub-Saharan African Countries have abundant natural resources even oil and gas, which potentially relieve their economies of poverty. African oil and gas producers in sub-Saharan Africa have adopted and implemented national policies to promote sustainable and comprehensive economic development through the oil and gas industries. These policies have been inefficient or less efficient, mainly due to political instability, poor infrastructure, corruption, lack of technology, lack of capital investments, and policy inconsistencies. Using a case study method, this paper presents evidence that national policies are not appropriate and sufficient for the development of oil and gas countries in sub-Saharan Africa. This article reviews the status of energy legislation and policy from two aspects: Kenya's domestic policy and the policy of the East African region with a focus on Kenya as a future hub for oil and gas production and exports. It then concludes that developing countries must adopt and implement regional policy in a broader context, such as regional economic blocs. Through a regional approach, regions such as the East African Community can provide funding mechanisms and educational facilities through the integration of economies. This enables the domestic markets to benefit from an equal distribution of benefits through the oil and gas industry by observing the principles of justice, i.e. recognizing all stakeholders.

* Corresponding Author:

Asieh Haieri Yazdi

Address: Center of Energy, Petroleum and Mineral Law and Policy (CEPMLP), Faculty of Social Sciences, University of Dundee, Scotland, United Kingdom.

E-mail: 2391480@dundee.ac.uk

مقاله پژوهشی

سیاست نوپای انرژی در منطقه شرق آفریقا: موردکاوی کنیا

آسیه حایری یزدی^۱

۱. مرکز سیاست‌گذاری و حقوق انرژی، نفت و مواد معدنی (CEPMLP)، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه داندی، اسکاتلند، انگلستان.

چکیده

کشورهای جنوب صحرای آفریقا از منابع طبیعی فراوانی، مانند نفت و گاز برخوردارند که اقتصاد آن‌ها را بالقوه از فقر رهایی می‌دهد. تولیدکنندگان نفت و گاز در صحرای آفریقا، سیاست‌های ملی را برای پیشبرد توسعه اقتصادی پایدار و همه‌جانبه از طریق صنعت نفت و گاز اتخاذ و اجرا کرده‌اند. این سیاست‌ها عمدتاً به دلیل بی‌ثباتی سیاسی، زیرساخت‌های ضعیف، فساد، کمبود فناوری، کمبود سرمایه و ناهماهنگی سیاست‌ها، کم‌کارآمد یا ناکارآمد بوده‌اند. این نوشتار با استفاده از روش مطالعه موردی، شواهدی را نشان می‌دهد که سیاست‌های ملی برای توسعه صنایع نفت و گاز در کشورهای جنوب صحرای آفریقا مناسب و کافی نیستند. این مقاله از دو جهت به مرور وضعیت قانون‌گذاری و سیاست‌گذاری انرژی می‌پردازد. اول: سیاست‌گذاری داخلی کنیا و دوم: سیاست‌گذاری منطقه شرق آفریقا با محوریت کنیا به عنوان قطب آتی تولید و صادرات نفت و گاز. سپس نتیجه می‌گیرد که کشورهای در حال توسعه باید سیاست منطقه‌ای را در چارچوب وسیع‌تری نظیر بلوک‌های اقتصادی منطقه‌ای اتخاذ و اجرا کنند. از طریق رویکرد منطقه‌ای، مناطقی مانند جامعه آفریقای شرقی می‌توانند سازوکارهای تأمین مالی و امکانات آموزشی را از طریق تجمیع اقتصادها فراهم کنند. این امر باعث می‌شود بازارهای داخلی بتوانند از طریق صنایع نفت و گاز با رعایت اصول عدالت، یعنی شناخت همه‌ذی‌نفعان، از توزیع برابر مزایا بهره‌مند شوند.

تاریخ دریافت: ۲۳ اسفند ۱۳۹۹

تاریخ پذیرش: ۳۰ مهر ۱۴۰۰

تاریخ انتشار: ۱۲ بهمن ۱۴۰۰

کلیدواژه‌ها:

کنیا، شرق آفریقا، حکمرانی انرژی، یکپارچگی منطقه‌ای، دسترس‌پذیری انرژی

* نویسنده مسئول:

آسیه حایری یزدی

نشانی: مرکز سیاست‌گذاری و حقوق انرژی، نفت و مواد معدنی (CEPMLP)، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه داندی، اسکاتلند، انگلستان.

رایانامه: 2391480@dundee.ac.uk

مقدمه

دموکراسی، حاکمیت قانون، محیط اقتصادی پایدار و غیره)؟

این مطالعه با تمرکز بر صحرای جنوب آفریقا از روش مطالعه موردی استفاده می‌کند. عملکرد سیاست منطقه‌ای بر اساس عملکرد کشورها در جامعه از منابع انرژی برخوردار ارزیابی می‌شود و در این راستا کشور کنیا به دلیل حضور اخیرش بین تولیدکنندگان نفت و گاز انتخاب شده است. این نوشتار از نتیجه مطالعه سیاست انرژی در فقیرترین منطقه انرژی در جهان، یعنی جنوب صحرای آفریقا استفاده می‌کند و به مرور سیاست‌گذاری انرژی در کشور کنیا می‌پردازد.

ادبیات نشان می‌دهد که کشورهای در حال توسعه نمی‌توانند به‌طور مؤثر از مزایای منابع نفت و گاز خود استفاده کنند، زیرا با تنگناهای مرتبط با توانایی توسعه‌ای مواجه هستند. صنعت نفت و گاز در زنجیره‌های ارزش جهانی ادغام شده و شوک‌های کنونی قیمت نفت در سال ۲۰۲۰ و همه‌گیری کووید-۱۹ سرعت‌گذار انرژی را تسریع کرده است.

با این حال، کشورهای جنوب صحرای آفریقا فناوری و تخصص لازم را برای دستیابی به این گذار نداشته‌اند. از سوی دیگر، انتقال از سوخت‌های فسیلی به انرژی پاک باعث افزایش تقاضا برای برخی از مواد معدنی در جنوب آفریقا شده است. کشورهایی مانند جمهوری دموکراتیک کنگو، آنگولا، آفریقای جنوبی، تانزانیا، اوگاندا، کنیا و جمهوری آفریقای مرکزی همگی صاحب این منابع معدنی هستند.

کشورهایی که در یک بلوک اقتصادی منطقه‌ای قرار دارند و دارای منابع طبیعی مشابه هستند، مانند کنیا، تانزانیا و اوگاندا، به عنوان کشورهای نوپا

اگرچه اکنون جهان در حال گذار به یک اقتصاد کم‌کربن است، اما نمی‌توان از نقش مستمر سوخت‌های فسیلی در توسعه اقتصادی آفریقا چشم‌پوشی کرد. جنوب صحرای آفریقا از محروم‌ترین نقاط جهان از لحاظ دسترسی به انرژی است. در این منطقه، شرق آفریقا از فقیرترین نقاط محسوب می‌شود. با این حال، کنیا اولین محموله نفت خام خود را در سال ۲۰۱۹ صادر کرد و اولین کشور آفریقای شرقی شد که به جمع کشورهای صادرکننده نفت پیوست.

کنیا هنوز سال‌ها تا رسیدن به زیرساخت‌های لازم برای استخراج، فرآوری، شبکه توزیع داخلی و صادرات نفت و گاز فاصله دارد. انرژی برای پرداختن به چالش‌های موجود در قاره آفریقا، از جمله فقر، قحطی و نابرابری جنسیتی یک عامل کلیدی است. پیش‌بینی می‌شود چالش دسترسی به انرژی در قاره آفریقا، به دلیل افزایش تقاضا برای انرژی که ناشی از توسعه شهرنشینی، صنعتی شدن و رشد جمعیت است، در دهه ۲۰۲۰ شدت بگیرد (Olawuyi, 2020).

هدف اصلی این مقاله مطالعه ناکارآمدی سیاست‌های محلی در کشورهای واقع در جنوب صحرا است که به واسطه ذخایر نفت و گاز در رده کشورهای در حال توسعه قرار گرفته‌اند، مانند آنگولا، تانزانیا، کنیا و اوگاندا.

این تحقیق می‌کوشد بفهمد که چرا سیاست‌های ملی یا منطقه‌ای نتوانسته‌اند پاسخ‌گوی خواسته‌های صنعت نفت و گاز در کشوری غنی از مواد معدنی و در حال توسعه همانند کنیا باشند. چه ویژگی‌هایی سبب شکست یا موفقیت خط‌مشی‌های ملی هستند؟ آیا پاسخ فقط به سیاست یا ویژگی‌های فنی صنایع متقاضی نفت و گاز متکی است (مانند

تأکید دارد، زیرا سیاست‌های یکپارچه منطقه‌ای اغلب به دلیل افزایش تعداد ذی‌نفعان، دولت‌ها را پاسخ‌گوتر می‌کنند. معاهده آفریقای شرقی و زیرساخت‌های یکپارچه انرژی در منطقه از نتایج این‌گونه سیاست‌ها هستند.

شباهت‌های بین کشورهای آفریقای واقع در جنوب صحرای آفریقا، مانند لیبیا، کنیا، آنگولا، گینه استوایی، نیجریه، موزامبیک، تانزانیا و اوگاندا به شرح زیر است: همه اعضای یک توافق‌نامه بین‌المللی مشابه، یعنی معاهده آفریقای شرقی، جامعه اقتصادی غرب کشورهای آفریقای، منطقه تجارت آزاد قاره آفریقا و موافقت‌نامه عمومی تعرفه و تجارت^۱ هستند.

کشور کنیا بین کشورهای جنوب صحرای آفریقا از لحاظ انرژی موقعیت متمایزی دارد. این کشور در تدوین استراتژی ملی برق، دستیابی به خدمات برق عمومی به همه خانوارها و مشاغل تا سال ۲۰۲۲ با کیفیت قابل قبول بخش خدمات را هدف‌گذاری کرده است. به علاوه تولید صد هزار بشکه نفت در روز از سال ۲۰۲۲ و توسعه ۲۲۷۵ مگاوات ظرفیت زمین گرمایی تا سال ۲۰۳۰ از اهداف سیاست‌گذاری انرژی در کنیا است (IEA, 2019a).

پرداختن به وضعیت انرژی در کنیا به‌عنوان یک اقتصاد نوپای نفت و گاز، در زمانه‌ای که مباحث توسعه پایدار، رواج انرژی‌های تجدیدپذیر و محافظت از محیط زیست، سخن و ضرورت زندگی مدرن هستند، می‌تواند برای سیاست‌گذاران ایرانی که بیش از صد سال است با نفت و مشتقات آن آشنا و از آن بهره‌مند هستند، جذاب باشد. این مقاله در سرفصل ۲، ترکیب انرژی مصرفی، میزان عرضه و تقاضا و چشم‌انداز انرژی داخلی آن را بر اساس

در عرصه انرژی، چه نفت و گاز و چه مواد معدنی مصروف در انرژی‌های نو، فرصتی منحصر به فرد برای ایجاد رویکرد ادغام منطقه‌ای از طریق جامعه شرق آفریقا و ایجاد رویکرد منطقه‌ای برای بلوک‌های اقتصادی منطقه‌ای دارند.

این نوشتار به دو مورد از سیاست‌های ملی و دو مورد سیاست منطقه‌ای می‌پردازد. اولین مورد دسترس‌پذیری انرژی را به عنوان ابزاری که می‌تواند به عنوان سازوکار عدالت در اتخاذ و اجرای سیاست‌های ملی در کشورهای در حال توسعه استفاده شود، معرفی می‌کند. وعده دولت کنیا به برقراری دسترسی کامل به انرژی تا سال ۲۰۲۲ هدفی به منظور ایجاد عدالت اجتماعی به کمک ابزار انرژی است، اما این آرمان‌های سیاسی تا چه اندازه تحقق پذیرند؟

از روند توسعه انرژی در کنیا انتظار می‌رود که تنیده شدن آرمان‌های سیاسی با تعهدات موازی نظیر کاهش میزان انتشار گازهای گلخانه در کشوری که قرار است از انرژی فسیلی برای توسعه عدالت اجتماعی استفاده کند به توسعه ناهموار بینجامد. دومین مورد مداخله دولت در ادغام مقررات خاص انرژی‌های تجدیدپذیر در قانون جامع برق است که به درستی به توسعه این صنعت در کنیا کمک کرده است.

در بررسی سیاست‌های منطقه‌ای، دو مورد از سیاست‌های ملی که دنباله سیاست‌های هماهنگ و یکپارچه در منطقه هستند، بررسی شده‌اند. صنعت نفت و گاز یک صنعت پرهزینه است که نیازمند پیش‌نیازهای پیچیده‌ای است. این نوع صنایع پیچیده اغلب برای مردم همان منطقه به راحتی در دسترس نیست. این موضوع به اهمیت نقش یکپارچگی منطقه‌ای در اتخاذ سیاست‌های ملی

1. The General Agreement on Tariff and Trade

جنوب صحرای آفریقا، تقریباً ۷۸۰ میلیون نفر، هنوز به چنین سوخت‌هایی برای پخت و پز متکی بوده که برای سلامت انسان و محیط زیست خطرناک هستند. برای حدود شصت میلیون نفر، نفت سفید سوخت اصلی پخت و پز است که بیش از چهار میلیون نفر از آن‌ها در نیجریه، کشوری غنی از منابع نفتی زندگی می‌کنند.

آژانس بین‌المللی انرژی در مؤثر بودن تلاش‌های فعلی برای حل این مشکل بدبین است و پیش‌بینی می‌کند که تا سال ۲۰۳۰ یک صد میلیون نفر دیگر بر تعداد افرادی که به روش‌های پاک برای پخت و پز دسترسی ندارند، اضافه شود. حتی با دسترسی کافی به انرژی‌های کم کربن مثل گاز طبیعی و برق، مردم این منطقه هنوز هم زیست توده را به دلایل فرهنگی ترجیح می‌دهند و این موضوع به پیچیدگی روابط بین انرژی و توسعه پایدار می‌افزاید (IEA, 2017; Standal et al., 2021).

در سراسر قاره آفریقا منابع فسیلی یافت می‌شود. برخی کشورهای آفریقایی سابقه طولانی در تولید نفت دارند، همانند نیجریه، آنگولا، الجزیره، لیبی و مصر. برخی کشورها در یکی دو دهه اخیر به جمع تولیدکنندگان پیوسته‌اند. کنیا، اوگاندا و تانزانیا تولیدکنندگان جدید نفت و گاز هستند. این تولیدکنندگان نوظهور نفت و گاز از فناوری، سرمایه، ظرفیت و صنایع پشتیبانی کارآمد برای استقرار صنعت نفت و گاز برخوردار نیستند.

این اقتصادهای کوچک تا حد زیادی وابسته به منافع صنعت استخراج نفت هستند. سرمایه‌گذاری‌های مستقیم خارجی که به این اقتصادهای کوچک سرازیر می‌شوند، با سهم قابل توجهی که در کالاها، خدمات، ابزارها، امکانات

سیاست‌های این کشور مرور می‌کند. سرفصل ۳ به سیاست‌گذاری و قانون‌گذاری از منظر انرژی پایدار می‌پردازد و به انرژی در کنیا از دیدگاه منطقه شرق آفریقا توجه می‌کند. سرفصل ۴ به جمع‌بندی و نتیجه‌گیری می‌پردازد.

۲. دسترسی به انرژی در جنوب صحرای آفریقا مطالعه موردی: کنیا

جنوب صحرای آفریقا میزبان ۵۹۰ میلیون انسانی است که به برق دسترسی ندارند و بیش از نیمی از کل جمعیت محروم از برق در جهان را شامل می‌شوند. تقریباً ۵۷ درصد از جمعیت جنوب صحرای آفریقا هنوز به انرژی قابل اطمینان، پایدار و مقرون به صرفه دسترسی ندارند (Fuller 2021).

آژانس بین‌المللی انرژی در سال ۲۰۱۷ گزارش داد که پیشرفت قابل‌ذکری در کاهش شکاف دسترسی به انرژی در منطقه وجود داشته، به طوری که از سال ۲۰۱۲ سالانه ۲۶ میلیون نفر به انرژی برق دسترسی پیدا کرده‌اند. با این حال، به دلیل رشد جمعیت، تعداد افراد بدون دسترسی به برق در جنوب صحرای آفریقا امروزه بیشتر از سال ۲۰۰۰ است. کاهش شکاف دسترسی به انرژی برای دستیابی به انرژی ارزان و پایدار در اهداف توسعه پایدار ۲۰۳۰ به حدود ۲۸ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری سالانه در سطح جهان نیاز دارد، ولی تاکنون منطقه جنوب صحرای آفریقا تنها از ۴ درصد از کل سرمایه‌گذاری جهانی برای توسعه انرژی پایدار بهره‌مند شده است (IEA, 2017).

فراتر از برق، دسترسی به انرژی پاک برای پخت و پز، هنوز یک مشکل اصلی برای انرژی و توسعه در منطقه جنوب صحرای آفریقا است، زیرا زیست توده جامد، نفت سفید و زغال‌سنگ هنوز سوخت اصلی در پخت و پز هستند. چهارپنجم جمعیت منطقه

تحقیق و توسعه، پرسنل و فناوری و همچنین تأمین‌کنندگان خدمات در صنعت استخراج دارند، بر این اقتصادها مسلط می‌شوند.

ماهیت سرمایه‌گذاری‌های چندملیتی که به جنوب صحرای آفریقای می‌آیند، این‌گونه است که بر بخش نفت، گاز و زغال‌سنگ تمرکز دارند و به رشد و توسعه سایر بخش‌های اقتصاد مانند بخش کشاورزی، تولید و خدمات کمکی نمی‌کنند. وجود صنایع پشتیبان بسیار مهم است. به عنوان مثال، در کشورهای توسعه‌یافته مانند نروژ و برزیل، اقتصادهای وابسته به صنعت حمل‌ونقل دریایی برای توسعه مهارت‌های مرتبط با منابع نفت و گاز دریایی استفاده شده‌اند.

صنعت استخراج، به‌طور ناخواسته، انحصار صنعتی ایجاد می‌کند و تأمین‌کنندگان داخلی نمی‌توانند در آن وارد شوند؛ بنابراین از توسعه توانایی‌های داخلی خود و رقابت با بازار بین‌المللی بازمی‌مانند. به علاوه سیر توسعه صنعت نفت و گاز در این کشورها با تاریخ سنتی صنعت نفت تفاوت دارد؛ مثلاً در اقتصادهای نوپای نفت و گاز آفریقا که کشف منابع نفتی در آن‌ها در پی موج انرژی‌های پاک آغاز شده است، سرمایه‌گذاران خارجی به سمت انرژی‌های تجدیدپذیر یا کم‌کربن خواهند شتافت. این موضوع ممکن است سرمایه‌گذاری در صنعت منابع نفت و گاز را تحت تأثیر قرار دهد. به علاوه باید توجه داشت از نظر توسعه منابع گاز، این کشورها تقاضای داخلی برای مهار تأمین گاز توسط مصرف داخلی ندارند و ایجاد و توسعه صنعت گاز باید با مطالعات اجتماعی همراه باشد (Muhongo, 2020).

شده است و مساحتی بالغ بر نیم میلیون کیلومتر مربع مساحت دارد. کنیا دارای آب و هوای معتدل در داخل کشور، آب و هوای استوایی در سواحل و آب و هوای خشک در منطقه شمالی آن است. در سال ۲۰۱۸، جمعیت آن ۵۱/۴ میلیون نفر تخمین زده شد که ۷۳ درصد از آن‌ها در مناطق روستایی آن زندگی می‌کنند.

از یک طرف، استقرار پروژه‌های انرژی تجدیدپذیر در منطقه افزایش یافته است. به عنوان مثال، در شرق آفریقا، کنیا در جولای سال ۲۰۱۹، مزرعه بادی LTWP را راه‌اندازی کرد که اکنون بزرگ‌ترین نیروگاه بادی آفریقا است. این مزرعه ۳۱۰ مگاوات برق برای شبکه ملی کنیا تأمین می‌کند (LTWP, 2019). از طرف دیگر، در یک و نیم دهه گذشته، در این کشور اکتشافات نفت، گاز و زغال‌سنگ اتفاق افتاده است. کنیا اولین دویست هزار بشکه نفت خام خود را با ارزش فعلی بازار ۱۲/۶ میلیون دلار در آگوست سال ۲۰۱۹ صادر کرد و اولین صادرات خود را در مقیاس کوچک انجام داد (Obere and Kataa, 2019).

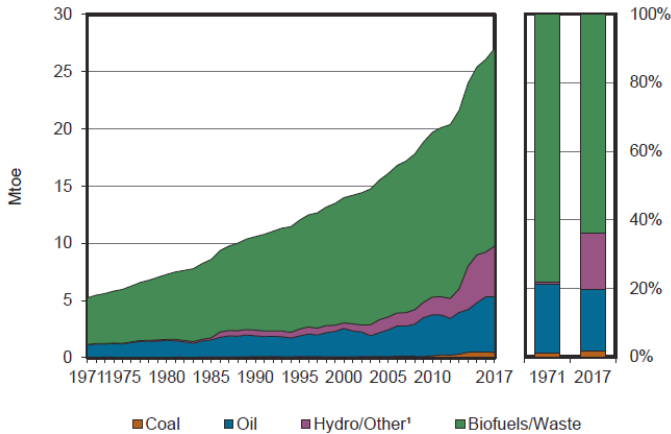
در کنیا، انرژی هسته‌ای نیز برای تأمین برق در سراسر کشور پیش‌بینی شده و این کشور به تازگی آژانس انرژی و نیروی هسته‌ای را ایجاد کرده است که بر اساس قانون انرژی سال ۲۰۱۹ تأسیس شده است (NuPEA, 2019). این نهاد مسئول ترویج و اجرای برنامه انرژی هسته‌ای و نیز انجام تحقیق و توسعه برای بخش انرژی است. کنیا همچنین اخیراً ذخایر قابل قبول زغال‌سنگ و گاز طبیعی دریایی را کشف کرده است، هرچند از نظر منابع گاز، تقاضای داخلی برای گاز وجود ندارد.

۲-۲. منابع تأمین انرژی کنیا

منطقه شرق آفریقا دارای منابع طبیعی برای

۲-۱. انرژی در کنیا

کنیا در شرق قاره آفریقا و در جنوب صحرا واقع

تصویر ۱. ترکیب انرژی اولیه در کنیا (مرجع: IEA 2019b)

کنیا دارای میزان قابل توجهی منابع تجدیدپذیر انرژی است که برای تولید برق به کار گرفته می‌شوند. تصویر شماره ۲، رشد و تنوع انرژی‌های تجدیدپذیر را در کشور کنیا در فاصله سال‌های ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۸ نشان می‌دهد، در حالی که تولید برق آبی تقریباً ثابت داشته است، رشد انرژی‌های زمین گرمایی و اضافه شدن برق خورشیدی و برق بادی تنوع بخشی در حوزه انرژی‌های تجدیدپذیر ملاحظه می‌شود.

کنیا با ترکیب انرژی فوق‌الذکر که انرژی سنتی زیست توده بر آن مسلط است، زیرساخت کافی برای استفاده از انرژی‌های فسیلی (منابع نفت و گاز) تولید داخل را ندارد. زیرساخت‌های اقتصادی عمدتاً به مجاورت منابع نفت و گاز با اجزای تولید، تأمین‌کنندگان مختلف و مؤسسات مالی اشاره دارد. چنین زیرساختی واحدهای مستقر در زنجیره تولید را با شبکه‌های بانکی منطقه‌ای، مؤسسات سرمایه‌گذاری خطرپذیر و مشوق‌های مالی برای بنگاه‌های کوچک و متوسط^۴ هماهنگ می‌کند.

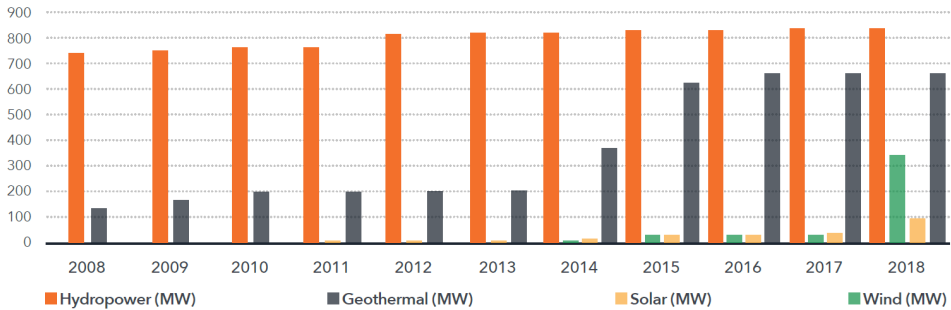
تأمین انرژی است که عمدتاً توسعه نیافته‌اند، اعم از منابع تجدیدناپذیر (نفت، گاز و اورانیوم) و منابع تجدیدپذیر (برق آبی، خورشیدی و باد). با این حال، منابع تجدیدپذیر سنتی (بیوانرژی و زیست توده) منبع اصلی تأمین انرژی کنیا بوده است که ۷۶ درصد از کل انرژی اولیه را تأمین می‌کند. پس از آن نفت و فراورده‌های نفتی ۱۷ درصد در تأمین انرژی سهم دارند (تصویر شماره ۱).

حرکت کنیا از انرژی‌های سنتی به سمت نفت و گاز آغاز شده است. در جولای سال ۲۰۱۹، تولا اوپل^۲ اعلام کرد که کنیا دویست هزار بشکه نفت خام با ارزش فعلی بازار ۱۲/۶ میلیون دلار صادر کرده است. در اگوست سال ۲۰۱۹، کنیا بشکه‌های نفت را طبق طرح آزمایشی اولیه نفت^۳ صادر کرد (TLW, 2019). کنیا همچنین اخیراً حداقل یک میلیارد تن زغال سنگ قابل بازیابی کشف کرده است.

۲. Tullow Oil plc. تولا اوپل یک شرکت نفتی چندملیتی است که به عملیات اکتشاف نفت و گاز در آفریقا و آمریکای جنوبی تمرکز دارد.

3. Early Oil Pilot Scheme

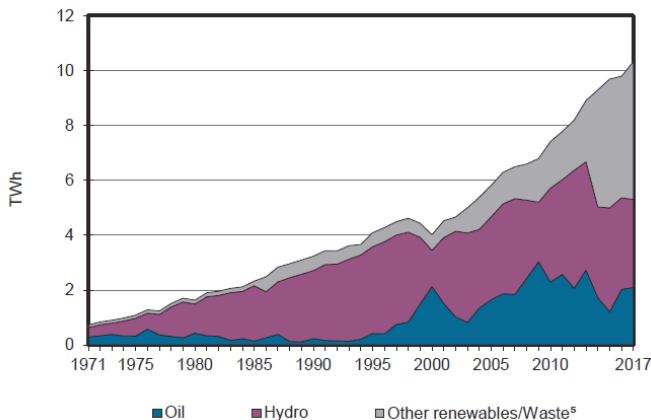
4. Small and Medium-sized Enterprises (SMEs)

تصویر ۲. توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر در کنیا در یک دهه (مرجع: AES 2020)

منطقه منجر به توسعه رقابت‌پذیری منطقه‌ای شود. همین‌طور، بیمارستان‌ها، کلینیک‌ها و داروخانه‌ها همه عوامل تعیین‌کننده‌ای برای افزایش رقابت‌پذیری منطقه‌ای و همچنین افزایش مزیت نسبی از طریق سیاست منطقه‌ای هستند. این سیاست همچنین همه این عوامل را با تعهدات مقامات محلی که در آن عملیات نفت و گاز انجام می‌شود، هماهنگ می‌کند. کنیا که سیستم حکومتی فدرال دارد، قوانین استانی را تصویب کرد تا بتواند ساختار و عملکرد حکمرانی

همه این جنبه‌ها، بخشی از پیامدهای اتخاذ سیاست منطقه‌ای واحد هستند. به علاوه، این سیاست زیرساخت‌های اجتماعی را به منابع نفت و گاز پیوند می‌دهد. این سیاست منابع مسکن، بهداشت و زیرساخت‌های آموزشی را تعیین می‌کند. جوامع حاشیه‌نشین جنوب صحرای آفریقا تأثیر مستقیمی بر عملیات صنعت نفت و گاز دارند. به همین دلیل است که این جوامع نیز باید با ایجاد دسترسی مناسب به امکانات مسکن توسعه ملموسی داشته باشند تا از طریق افزایش تحرک نیروی کار در

تصویر ۳. میزان تولید برق و مبدأ آن در کنیا (مرجع: IEA 2019b)

۸۲۶ مگاوات)، گرمایی (۸۰۸ مگاوات)، زمین گرمایی (۶۶۳ مگاوات)، باد (۳۳۶ مگاوات)، زیست توده / تولید هم‌زمان (۲۸ مگاوات) و خورشیدی (۵۱ مگاوات) است. جاه‌طلبی‌های آینده برای این بخش در برنامه‌های توسعه‌ای، سند چشم‌انداز ۲۰۳۰ و همچنین در برنامه میان‌مدت بخش برق درج شده است (Godinho and Eberhard, 2019; IEA, 2011; VDS, 2007).

طبق اسناد و مدارک آماری، این کشور طی چند سال گذشته تقاضای بیشتری برای برق داشته است. اوج تقاضا از ۱۲۳۶ مگاوات در سال ۲۰۱۱/۱۲ به ۱۹۱۲ مگاوات در سال ۲۰۱۹ افزایش یافته است (KNBS, 2020). علاوه بر اینها، کنیا قصد دارد تا سال ۲۰۲۲ از ظرفیت ۵۲۲۱ مگاوات فراتر رود و پنج میلیون خانوار جدید و ۱۵۷۳۹ مؤسسه را با اجرای پروژه‌های توسعه‌ای برق که از وام بانک توسعه آفریقایی تأمین شده‌اند، به شبکه برق متصل کند (AFD, 2014). انتظار می‌رود تقاضای برق تا پایان سال ۲۰۲۰ به ۲۸۳۴ مگاوات برسد (تصویر شماره ۳).

بر اساس داده‌های اداره ملی آمار کنیا، در پنج سال گذشته میزان مصرف انرژی کنیا به‌طور مداوم افزایش یافته و اکنون به بیش از ۵۰۴۴۲۰۰ (پنج میلیون و چهل و چهار هزار و دویست) تن معادل نفت رسیده است (KNBS, 2020). گاز مایع (LPG) نیز در مناطق شهری برای گرم کردن و پخت و پز استفاده می‌شود و تقاضای آن رو به افزایش است گرچه فقط ۲۷ درصد جمعیت کشور شهرنشین هستند.

در حال حاضر، کنیا در حال انجام اقدامات اساسی خود برای تحقق بخشیدن به چشم‌انداز ۲۰۳۰ برای تبدیل شدن به یک «کشور تازه صنعتی و با درآمد متوسط» است (VDS, 2007). انرژی یکی

استان‌ها را تنظیم کند (Kramon and Posner, 2011).

در اوگاندا و تانزانیا، دولت‌های محلی هنوز به دولت مرکزی پاسخ می‌دهند، اما هم قانون استانی و هم قانون دولت محلی در این کشورها از حکمرانی مناسب، شمول محلی و توسعه پایدار منابع خود حمایت می‌کنند. سیاست منطقه‌ای کار مقامات محلی را برای ایجاد سازوکارهای حمایتی از مشاغل کوچک آسان می‌کند: حمایت از سازمان‌های مردم‌نهاد (سمن‌ها) و تأمین‌کنندگان خدمات و کالاهای محلی، ساده‌سازی فرایندهای تجاری و استفاده از مجوز اجتماعی برای فعالیت شرکت‌های نفتی بین‌المللی و نیز سایر شرکت‌های منطقه‌ای، توسعه برنامه‌های توسعه محلی، هم‌سویی با محتوای محلی و برنامه‌های توسعه محلی و همچنین تسهیل سازوکارهای تأمین مالی برای گروه‌های به حاشیه رانده‌شده در این جوامع مانند زنان، سالمندان و محرومان.

۳-۲. تقاضا و مصرف انرژی در کنیا

بیشترین سهم کنیا در مصرف انرژی از سوختن زیست توده سنتی (چوب و زغال‌سنگ) برای روشنایی، گرمایش و پخت و پز در بخش مسکونی است. استفاده از این نوع سوخت جنگل‌زدایی گسترده را که عامل مهمی در تغییر آب و هوا است، تسریع کرده و همچنین باعث افزایش ابتلای خانوارها به بیماری‌های تنفسی شده است. کنیا تمام فراورده‌های نفتی مورد نیاز خود را وارد می‌کند. بیشتر بنزین و گازوئیل در بخش‌های تولیدی و حمل‌ونقل مورد استفاده قرار می‌گیرند، در حالی که نفت سفید بیشتر در مناطق روستایی برای روشنایی، گرمایش و پخت و پز استفاده می‌شود.

در سال ۲۰۱۹، کنیا ظرفیت تولید برق نصب‌شده ۲۰۷۱۲ مگاوات را ثبت کرده که متشکل از برق‌آبی

با توجه به مطالب گفته‌شده تا اینجا به نظر می‌رسد که مسیرهای آینده انرژی کشور کنیا چندگانه و بسیار متفاوت است. کنیا کشوری است که در حال گذار از یک کشور مصرف‌کننده انرژی به تولیدکننده و صادرکننده آن است. به علاوه، کنیا دارای تعدد سیستم‌های انرژی هستند که هم‌زمان نیازهای انرژی کشور را برآورده می‌کنند، از جمله زیست‌توده، انرژی تجدیدپذیر مدرن و سوخت‌های فسیلی.

کشورهایی مانند کنیا که در آن‌ها انرژی تجدیدپذیر سنتی (زیست‌توده) بر ترکیب انرژی آن‌ها غالب است، از نظر آلودگی هوا و تخریب زمین با اشکالات زیادی در محیط زیست روبرو هستند. همچنین مشهود است که اگرچه این کشور آفریقایی دارای منابع قابل توجهی از انرژی تجدیدپذیر است، اما این نوع از انرژی به‌طور متوسط کمتر مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرد. به نظر می‌رسد انرژی فسیلی در خانه‌هایی با درآمد بالا و بخش‌های حمل‌ونقل و واحدهای انرژی بر تجاری و صنعتی به کار می‌رود، به جز نفت سفید که در درجه اول در خانوارهای روستایی و کم‌درآمد برای روشنایی استفاده می‌شود.

در سوی دیگر، در آینده پیش‌بینی قریب به یقین این است که کنیا به عنوان کشور صادرکننده نفت به درآمد صادراتی حاصل از تجارت نفت وابسته خواهد شد؛ بنابراین اقتصاد آن کمتر متمایل به گذار به اقتصاد کم‌کربن خواهد بود. اگرچه مصرف انرژی در داخل کشور هنوز کم است، اما کنیا برنامه‌های توسعه اقتصادی مفصلی را برای دهه آینده و همچنین تعهدات دسترسی به انرژی تهیه کرده است (Energy Hub Plus, 2020).

بنابراین می‌توان انتظار داشت که نه‌تنها سهم این

از مؤلفه‌های مهم در توسعه اقتصاد کنیا است، زیرا در بخش‌های کشاورزی، انرژی و فناوری ارتباطات، بخش‌های تولید و حمل‌ونقل بسیار حیاتی است.

۴-۲. چشم‌انداز انرژی کنیا

دولت کنیا با برنامه چشم‌انداز ۲۰۳۰ خود، اهداف بلندپروازانه‌ای برای رشد اقتصادی آتی کشور تعیین کرده است که بدون شک به این معنی است که باید مصرف انرژی خود را افزایش می‌دهد. کنیا نیز به تازگی به لیگ کشورهای صادرکننده نفت پیوسته است و اکنون به نظر می‌رسد انتشار گازهای گلخانه‌ای کنیا از طریق نشت کربن در صنایع نفت و گاز رو به افزایش است.

از سوی دیگر، کنیا متعهد است که دسترسی کامل به انرژی را تا سال ۲۰۲۲ تضمین کند. این کشور همچنین متعهد شده است که تا سال ۲۰۲۲ به ۱۰۰ درصد کفایت انرژی سبز دست یابد. همچنین متعهد شده است تا ۳۰ درصد میزان انتشار گازهای گلخانه‌ای در کل اقتصاد کشور را تا سال ۲۰۳۰ در مقایسه با سناریوی روند فعلی ۱۴۳ میلیون تن معادل کربن کاهش دهد (MEF, 2018).

چشم‌انداز انرژی کنیا نمونه‌ای از کشورهای آفریقایی است که سیستم‌ها و شیوه‌های انرژی سنتی و مدرن در مناطق روستایی و شهری آن‌ها هم‌زیستی می‌کنند. این دوگانه‌گرایی معمولاً هنگام تغییر ساختار برای انتقال انرژی، چالش‌هایی را برای سیاست‌گذاران ایجاد می‌کند. چنین کشورهایی نیاز به توجه ویژه به مدیریت پایدار زیست‌توده به عنوان منبع انرژی دارند. آن‌ها همچنین نیاز به تدوین سیاست صحیح و تدوین اقدامات بلندمدت برای کاهش پیامدهای منفی آن بر سلامت دارند.

می‌شود.

۳-۱. سیاست‌های داخلی

برای کنیا که در اقتصاد نفت و گاز نوپاست، نیازهای یک اقتصاد نوپای نفت و گاز به روابط بین‌الملل موضوعی است که بعضی نکات آن در اسناد بالادستی در سال‌های اخیر آمده و الزاماتی برای سیاست‌گذار و قانون‌گذار تعیین شده است:

۱. اقتصاد نوپای نفت و گاز کنیا به رهنمودهای روشنی برای نقش‌ها و مسئولیت‌های ذی‌نفعان مختلف نیاز دارد. اقتصاد باید از فضای کسب‌وکار مطلوبی برای تقویت سرمایه‌گذاری بیشتر برخوردار باشد، فضایی که با تصمیمات سیاسی شفاف همراه است (MOE, 2018).

۲. اقتصاد نوپای نفت و گاز کنیا نه تنها باید به رانت‌هایی که به شرکت‌های نفتی چندملیتی تعلق می‌گیرد، توجه کند، بلکه باید شرکت‌های داخلی خود را که از توانایی‌های داخلی برای ادغام زنجیره ارزش نفت و گاز استفاده می‌کنند، پشتیبانی و حمایت کند (UNDP, 2017).

۳. اقتصاد نوپای نفت و گاز کنیا باید بین شرکت‌های عرضه‌کننده داخلی و بین‌المللی هم‌افزایی ایجاد کنند تا بتوانند صلاحیت خود را در صنعت داخلی از نظر قیمت، کیفیت و تحویل بهبود دهند (KNCCI, 2018).

۴. از آنجا که مشخصه صنعت نفت و گاز استفاده از فناوری بسیار پیشرفته است، از این رو، اقتصاد نوپای نفت و گاز کنیا باید از طریق برنامه‌های آموزشی در مؤسسات آموزش عالی یا از طریق طرح‌های سایه بین متخصصان خارجی و داخلی، در توسعه فناوری و توانایی‌های خود سرمایه‌گذاری کند (MOE, 2018).

کشور، بلکه قاره آفریقا، در تولید گازهای گلخانه‌ای جهانی در سال‌های آینده بسیار بیشتر خواهد بود. از این منظر است که در بخش بعدی مشکلات و موانعی که این کشور در سیاست‌گذاری انرژی با آن روبه‌رو است، بحث خواهد شد.

۳. سیاست‌گذاری انرژی در اقتصاد نوپای نفت و گاز کنیا از منظر ملی و منطقه‌ای

با وجود تحقیقات قابل‌توجهی که اکنون در زمینه سیاست‌های انرژی و توسعه پایدار در جنوب صحرای آفریقا در دسترس است، شکاف تحقیقات در زمینه‌های علمی و عملی همچنان وجود دارد. کثرت، قطبیت، بی‌نظمی و پیچیدگی‌های سیاسی در این مسیرها چالشی برای سیاست‌گذاری است. با این حال، کنیا در سیاست‌گذاری انرژی خود استراتژی تقریباً پایداری را اتخاذ کرده است (Ram-doo, 2015a, 2015b, 2015c, 2016).

با استفاده از رویکرد مطالعه موردی، ابزارهای سیاست محلی و نحوه تأثیر این ابزارها بر طراحی محلی در طول اجرای این سیاست‌ها را تجزیه و تحلیل می‌کنیم. همان‌طور که کاربو و بیزلی گفته‌اند در مطالعه موردی، چه کیفی و چه روایی، لزوماً نیازی به تکیه بر منابع متعدد شواهد نیست (Kaar-bo and Beasley, 1999).

ولی مطالعه موردی به ما بینشی در مورد توسعه سیاست‌های محلی در کشورهای در حال توسعه ارائه می‌دهد که با مشکلاتی نظیر پیشرفت‌های ضعیف تکنولوژیکی، نیروی کار ماهر با کیفیت پایین و حداقل ارتباط بین صنعت نفت و گاز و بقیه اقتصاد روبه‌رو هستند. در اینجا به سیاست‌های محیط زیستی انرژی، قانون جامع برق از منظر توسعه پایدار و چشم‌انداز سیاستی نفت و گاز کنیا پرداخته

(UNDP, 2017).

خوشه‌بندی، هم‌افزایی و همکاری بازیگران مختلف در منطقه آفریقای شرقی است، اجرا می‌شود. این همکاری عمدتاً به توسعه دانش داخلی یاری می‌کند و از طریق سازوکارهای منطقه‌ای در پی کسب صلاحیت بین‌المللی است، به طوری که رقابت‌پذیری شرکت‌های داخلی را نسبت به شرکت‌های خارجی افزایش می‌دهد.

یک سیاست منطقه‌ای باید ذی‌نفعان را شناسایی کند، بستری برای مشارکت ذی‌نفعان ایجاد کند، سیاست‌های محلی را در منطقه اتخاذ، هماهنگ و هم‌جهت کند، سیاست منطقه‌ای را از نظر بین‌المللی مقایسه و مقابله کند و همچنین یک واحد منطقه‌ای ایجاد کند که توسعه منطقه‌ای را در آفریقای شرقی ارزیابی و نظارت کند. سیاست منطقه‌ای بهترین گزینه سیاست انرژی مشترک برای کنیا، تانزانیا و اوگانداست. این سیاست بیشتر مبتنی بر اصول قانونی مشترک بین کشورهای منطقه است و چون تأکیدی بر سیاست اقتصاد حمایتی ندارد؛ بنابراین با سرمایه‌گذاری خارجی نیز ضدیت ندارد (Muhon-go, 2020).

۳-۱-۱. مورد اول: سیاست‌های محیط زیستی در حوزه انرژی

اگرچه بیشتر کشورهای آفریقایی، در دهه اخیر، استراتژی‌ها و سیاست‌های کاهش آلودگی آب و هوا را در پیش گرفته‌اند، چارچوب‌های قانونی و نظارتی آن‌ها هنوز سازگار با اهداف کاهش تغییرات آب و هوایی نیست. به عنوان مثال، در حالی که کنیا متعهد شده است تا سال ۲۰۲۰، به ۱۰۰ درصد کفایت انرژی سبز برسد، همچنان به صدور مجوزهای استخراج زغال سنگ برای سرمایه‌گذاران ادامه می‌دهد.

۵. ماهیت سیاست انرژی کنیا، حمایت از تولید داخلی^۵ است. این سیاست مداخله‌گرانه دولتی، به شرکت‌های داخلی از نظر کالا و خدمات اولویت می‌دهد. از سوی دیگر، صنعت نفت و گاز صنعتی است که با زنجیره‌های ارزش جهانی در هم آمیخته است و مشتریان و سرمایه‌گذاران اصلی این صنعت در بازار داخلی یافت نمی‌شوند. اقدامات حمایتی قوی از تولید داخلی، از طریق سیاست‌های داخلی، به‌طور ناخواسته سرمایه‌گذاری در این بخش را به تأخیر می‌اندازد. ثانیاً، مانع می‌شود که شرکت‌های نفتی چندملیتی برای انتقال فناوری به شرکت‌های داخلی وارد کشور شوند. دولت باید ابزاری برای توسعه سریع این توانایی‌ها و قطع وابستگی به سرمایه‌گذاران خارجی داشته باشند (GoK, 2018).

۶. اقتصاد نوپای نفت و گاز کنیا توجه دارد که کشف منابع فسیلی در این کشور در پس موج انرژی‌های پاک است. با شیوع همه‌گیری ویروس کرونا، مقررات قرنطینه نشان داد که جهان می‌تواند پاک‌تر باشد. سرمایه‌گذاران خارجی به سمت انرژی‌های تجدیدپذیر خواهند شتافت و این امر ممکن است گذار انرژی به منابع تجدیدپذیر را در کنیا تسریع کند. از این رو، سیاست‌های داخلی نه تنها برای توسعه توانایی در صنعت استخراج منابع زیرزمینی، بلکه برای صنعت انرژی‌های تجدیدپذیر در منطقه نیز باید اتخاذ شود (AES, 2020).

درحقیقت، کنیا می‌داند که سیاست‌های ملی نه تنها از طریق سازوکارهای حمایتی که باعث توسعه صنایع داخلی نوپا می‌شود، بلکه از طریق توسعه پویا و ویژه صنعتی و فناوری که شامل

5. Protectionism

تجدیدپذیر در قانون جامع برق

در کنیا، انرژی‌های تجدیدپذیر و فسیلی به‌طور کارآمد توسط یک قانون برق واحد اداره می‌شوند (NuPEA, 2019). این قانون که از حمایت سنگین دولت برخوردار است، از طریق طرح‌های اعتباری کربن، اندازه‌گیری تولید خالص برق، تعرفه‌های خوراک و معافیت‌های مالیاتی، سرمایه‌گذاری روی تجدیدپذیرها را به‌طور قابل توجهی تشویق می‌کند.

گزارش شده که کنیا به نقاط عطف بی‌سابقه‌ای، از جمله ۷۰ درصد نفوذ تجدیدپذیرها (عمدتاً زیست توده) به ترکیب انرژی خود دست یافته است (تصویر شماره ۱). به طوری که نه میلیون خانه از طریق تولید برق تجدیدپذیر خارج از شبکه سراسری به انرژی برق دسترسی دارند و تجدیدپذیرها توانسته‌اند ۴/۱ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری جذب کنند (AES, 2020).

علاوه بر این، به دلیل تمرکز سیاست دولت در استفاده از پتانسیل‌های تجدیدپذیر در کشور، به‌ویژه انرژی زمین گرمایی، کنیا در آفریقا در رتبه نخست و در جهان در رتبه نهم برای تولید انرژی زمین گرمایی است.

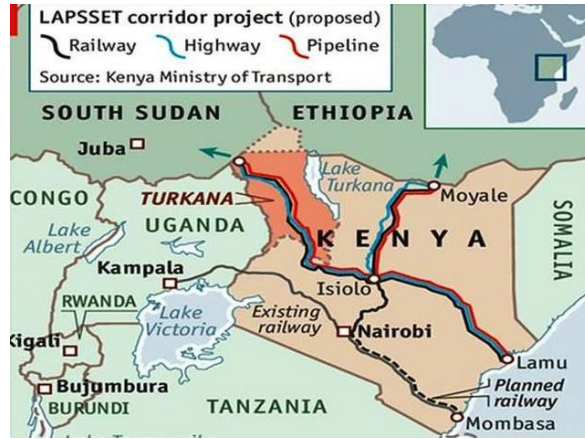
مثال کنیا نشان می‌دهد که یک قانون برق واحد که شامل مقررات گسترده‌ای برای تنظیم کارآمد تجدیدپذیرها و غیرتجدیدپذیرهاست، به‌طور قابل توجهی به یک تنظیم‌کننده کمک می‌کند تا توسعه و ادغام تجدیدپذیرها را در یک ترکیب انرژی که قبلاً توسط غیرتجدیدپذیرها اداره می‌شد، ممکن کند. قانون برق کنیا به اجرای سیاست انرژی ملی اشاره ویژه‌ای دارد که شامل جزئیات دقیق تری برای مهار منابع زمین گرمایی، خورشیدی، بادی، آبی و سوخت‌های زیستی است. مثلاً در کنیا از زیاله‌های

چندین کشور آفریقایی نیز اخیراً به کشفیات نفت، گاز و زغال‌سنگ دست یافته‌اند و به دنبال سرمایه‌گذاری در آن‌ها و گسترش اقتصاد خود هستند و همه آن‌ها مسیر کمابیش مشابهی را طی خواهند کرد، زیرا سیاست‌های محیط زیستی آن‌ها با سیاست‌های توسعه‌ای هماهنگ نیست. در سطح بین‌المللی که اکنون قوانین بانکی بین‌المللی برای مدیریت ریسک (معروف به اصول استوا) ارزیابی اثرات زیست محیطی (EIA) را پیش‌شرط تأمین مالی پروژه کرده‌اند و سال به سال، مقدار داده‌های مورد نیاز در EIA در حال افزایش است. در سال ۲۰۱۹، یک پروژه بزرگ زغال‌سنگ در کنیا به دلیل اینکه از لحاظ فاکتورهای EIA راضی‌کننده ارزیابی نشد، متوقف شد (Herbling, 2019).

این موضوع در حوزه برق خورشیدی نیز مشاهده می‌شود. برخی محققان با استفاده از بخش فتوولتائیک خورشیدی کنیا (PV) استدلال می‌کنند که جهت‌گیری نئولیبرالی توافق‌نامه پاریس و اهداف توسعه پایدار سازمان ملل سبب تقابل بین نئولیبرالیسم در توافق‌نامه‌های جهانی و توسعه‌گرایی در سیاست‌های ملی شده‌اند (Byrne, Mbeva, and Ockwell, 2018).

طبقه متوسط روستایی کنیا نه اساساً کنیایی‌های فقیر از مزایای برق خورشیدی برخوردار شده‌اند، ولی این مداخله دولت فقط نقش متوسطی در حمایت از استفاده از انرژی مولد داشته است، زیرا برای کاربران نهایی، اولویت استفاده از لوازم خانگی، مخصوصاً تلویزیون است؛ بنابراین استفاده از برق خورشیدی به استطاعت مالی خانواده کنیایی و سیاست‌های توسعه‌ای وابسته است (Delina, 2021, 734).

۳-۱-۲. مورد دوم: ادغام مقررات خاص انرژی‌های

تصویر ۴. خط لوله نفت خام آفریقای شرقی و کریدور حمل‌ونقل بندر لامو و لامو سودان جنوبی اتیوپی (مرجع Southworld) (2018)

است به شکست بیانجامد، زیرا کشورهایی مانند کنیا، تانزانیا و اوگاندا که دارای حاکمیت دولت - حزبی هستند، به دلیل عدم شفافیت و نفوذ شدید فساد در نهادهای دولتی تمایل به برقراری ضوابط نظارتی دارند، ولی تنظیم محتوای سیاست‌ها از مقیاس ملی به منطقه‌ای به دلیل افزایش تعداد ذی‌نفعان، دولت‌ها را موظف به پاسخ‌گویی می‌کند.

۳-۲-۱. مورد سوم: معاهده جامعه آفریقای شرقی

فکر توسعه سیاست منطقه‌ای در شرق آفریقا شاید جاه‌طلبانه به نظر برسد، زیرا همکاری‌های کنیا، تانزانیا و اوگاندا از دهه ۱۹۷۰ فروپاشیده است. فروپاشی اولین جامعه آفریقای شرقی عمدتاً به دلیل ایدئولوژی‌های متفاوتی بود که در آن زمان چارچوب زیربنای حکمرانی آن‌ها بود. کنیا و اوگاندا کشورهای سرمایه‌داری بودند، در حالی که تانزانیا یک کشور سوسیالیستی بود و این منجر به درگیری در منافع

کشاورزی مانند تفاله نیشکر، پوست موز و پوسته قهوه برای تولید زغال استفاده می‌شود و این سیاست منجر به ظهور صنعت مدیریت پسماند جدید و کارآفرینی جوانان شده است (MOE, 2018).

۳-۲-۲. سیاست‌های منطقه‌ای

سیاست‌های منطقه‌ای، سیاست‌های توسعه‌ای مولد هستند که باعث افزایش اقتصاد مقیاس، ایجاد همکاری و همچنین افزایش مزیت رقابتی منطقه می‌شوند. این سیاست مستلزم عواملی چون مجاورت جغرافیایی، شباهت‌های فرهنگی، تاریخی، و ایدئولوژیکی، ارتباطات اقتصادی مکمل و زبان مشترک است (Kitson, Martin, and Tyler, 2010).

سیاست‌های منطقه‌ای، مستلزم سطح عمیق‌تری از ادغام در کشورهایی است که سیاست صنعت نفت و گاز اتخاذ می‌کنند. همه این جنبه‌ها برای اجرای موفق سیاست منطقه‌ای مورد نیاز است. شاید تصور شود که سیاست منطقه‌ای در شرق آفریقا ممکن

6. East Africam Community

کشورهای شرق آفریقا است. این خط لوله مزایای بی‌شماری برای جوامع محلی در شرق آفریقا (به ویژه تانزانیا و اوگاندا) ایجاد کرده است.

این شبکه منطقه‌ای چهار هدف دارد: توسعه منابع محلی، توسعه و مدیریت مهارت‌های محلی، کنترل منابع نفت و گاز و همچنین توسعه شرکت‌های محلی. اتخاذ سیاست منطقه‌ای، تعامل بین بازیگران مختلف و همچنین نیروهای پیشران متفاوت را تضمین می‌کند. کشورهای در حال توسعه منابع خود را برای برآوردن چندین خواسته شامل بهبود کارایی، صنعتی شدن و کاهش هزینه‌های تولید، تجمیع کرده‌اند.

انتظار می‌رود ادغام منطقه‌ای، بخشی جدایی‌ناپذیر از سیاست‌ها و چارچوب‌های نظارتی کشورهای جنوب صحرای آفریقا باشد و جامعه آفریقای شرقی برای برآوردن خواسته‌های پیچیده صنعت نفت و گاز همکاری کنند.

۴. بحث و نتیجه‌گیری

کشور کنیا دارای اهداف روشنی در استراتژی‌های انرژی است. انرژی کنیا از یک کشور مبتنی بر زیست توده که با آلودگی‌های زیست محیطی و ریسک‌های سلامت همراه است، به تجدیدپذیرهای بدون کربن در حال انتقال است. قانون برق کنیا به اجرای سیاست انرژی ملی اشاره ویژه‌ای دارد که شامل جزئیات دقیق‌تر برای مهار منابع زمین گرمایی، خورشیدی، بادی، آبی و سوخت‌های زیستی است. این کشور در ردیف معدود کشورهایایی است که در آن انرژی‌های تجدیدپذیر و فسیلی تحت یک قانون برق واحد اداره می‌شوند.

کنیا در حال انجام اقدامات اساسی برای تحقق

منطقه‌ای شد، اما در حال حاضر، در جامعه جدید آفریقای شرقی، نه تنها تانزانیا، کنیا و اوگاندا، بلکه سودان جنوبی، رواندا و بروندي نیز عضویت دارند.

معاهده جدید یک رژیم تجاری ایجاد می‌کند که همکاری و آزادسازی تجارت و همچنین توسعه را تسهیل می‌کند. به دلیل رژیم تجاری تعریف‌شده در این معاهده، اتحادیه گمرکی ایجاد شد که خدمات ملی از کالاها و خدمات کشورهای عضو دریافت می‌کند. به این ترتیب، یک سیاست منطقه‌ای ظرفیت تولید قانونی را برای اجتناب از هرگونه تبعیض در مورد کالاهای خارجی بین کشورهای عضو، یعنی کنیا، اوگاندا و تانزانیا ایجاد کرد.

علاوه بر این، معاهده جامعه آفریقای شرقی بازار مشترکی را در شرق آفریقا ایجاد می‌کند که بزرگ‌ترین دستاورد بلوک اقتصادی در این منطقه است. بازار مشترک حرکت آزاد کارگران، کالاها، خدمات، سرمایه و حق تأسیس را تسهیل می‌کند؛ بنابراین سیاست منطقه‌ای می‌تواند از بازار مشترک برای انتقال کالا و خدمات در چارچوب و ظرفیت خود استفاده کند.

۳-۲. مورد چهارم: زیرساخت‌های منطقه‌ای انرژی

آفریقای شرقی در حال حاضر زیرساخت‌هایی را در مقیاس منطقه‌ای مانند خط لوله نفت خام آفریقای شرقی و کریدور حمل‌ونقل بندر لامو و لامو سودان جنوبی ایتوپی ایجاد کرده است که چنین پروژه‌هایی برای رشد منطقه حیاتی هستند (تصویر شماره ۴).

در شرق آفریقا خط لوله نفت خام شرق آفریقا نمونه‌ای از زیرساخت‌های توسعه‌یافته توسط

قطب منطقه‌ای بسازند. هرچند عبور از محدوده نفت و گاز و ایجاد ارتباط با سایر بخش‌های اقتصاد چالش‌برانگیز بوده است، زیرا کشورهای در حال توسعه از توانایی و تخصص مالی و تکنولوژیکی برای تبدیل منابع خود به ابزار توسعه اقتصادی برخوردار نیستند.

خط‌مشی منطقه‌ای امکان منحصر به فردی را برای مدیریت و حاکمیت منابع طبیعی ارائه می‌دهد. ایجاد کریدورهای حمل‌ونقل، ایجاد قطب‌های منطقه‌ای، ایجاد نهادهای فنی منطقه‌ای، افزایش پاسخ‌گویی و مسئولیت‌پذیری، افزایش شفافیت و مشارکت ذی‌نفعان همه با یک سیاست منطقه‌ای امکان‌پذیر است. هماهنگ‌سازی سیاست‌های مختلف باعث جذب سرمایه‌گذاری بیشتر در منطقه، تحریک توسعه و رفاه اجتماعی، تسهیل رسیدن به اهداف توسعه پایدار می‌شوند که برای توسعه هر کشور مهم هستند.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

تمامی اصول اخلاق پژوهش در این مقاله رعایت شده است.

حامی مالی

این تحقیق هیچ‌گونه کمک مالی از سازمان‌های تأمین مالی در بخش‌های عمومی، تجاری یا غیرانتفاعی دریافت نکرد.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسنده این مقاله تعارض منافع ندارد.

بخشیدن به چشم‌انداز ۲۰۳۰ برای تبدیل شدن از وضعیت کشوری کم‌درآمد به یک کشور با درآمد متوسط است. کنیا متعهد است که دسترسی کامل به انرژی پاک را تا سال ۲۰۲۲ تضمین کند، اما مواردی از تضاد بین منافع اقتصادی و سیاست‌گذاری‌ها، نظیر صدور مجوزهای استخراج زغال‌سنگ برای سرمایه‌گذاران، تحقق این اهداف را بعید نشان می‌دهد.

کنیا به تازگی به لیگ کشورهای صادرکننده نفت پیوسته است و انتظار می‌رود که اقتصاد کوچک این کشور تا حد زیادی به منافع صنعت استخراج نفت وابسته شود. برای تأمین نیازهای این اقتصاد نوپای نفت و گاز به روابط بین‌الملل هنوز سند مدونی تولید نشده است، ولی بین اسناد موجود می‌توان ضرورت‌هایی را که بتواند جذب سرمایه خارجی، حمایت از تولید داخلی، ورود به چرخه تولید جهانی و زنجیره ارزش، دسترسی و دستیابی به دانش و تکنولوژی و فضای شفاف برای کسب‌وکار را تسهیل کنند، یافت.

اتخاذ سیاست‌های منطقه‌ای واحد در حوزه انرژی می‌تواند توسعه منطقه شرق آفریقا را متحول کند، زیرا سیاست‌های ملی، نه تنها از طریق سازوکارهای حمایتی که باعث توسعه صنایع داخلی نوپا می‌شود، بلکه از طریق توسعه پویا و ویژه صنعتی و فناوری که شامل خوشه‌بندی، هم‌افزایی و همکاری بازیگران مختلف در منطقه آفریقای شرقی است، اجرا می‌شود.

تلاش کلی برای برآوردن چالش‌های خاص در کشورهای آفریقایی واقع در جنوب صحرا، اساساً توسط سیاست انجام می‌شود و صنعت نقشی ندارد. چنانکه در سال‌های اخیر، کشورهای آفریقایی جنوب صحرا منابع خود را به هم پیوسته و کوشیده‌اند تا

References

- AES. (2020). Invest in the energy sector of Kenya - Africa Energy Series. Africa Oil and Power. Retrieved from: <https://energycapitalpower.com/report/kenya-special-report-2020/>.
- AFD. (2014). Kenya - last mile connectivity project. Retrieved from: <https://projectsportal.afdb.org/dataportal/Project/show/P-KE-FA0-010>
- Byrne, R., Mbeva, K., & Ockwell, D. (2018). A political economy of niche-building: Neoliberal-developmental encounters in photovoltaic electrification in Kenya. *Energy research & social science*, 44, 6-16. [DOI:10.1016/j.erss.2018.03.028]
- Delina, L. L. (2020). The politics of energy and sustainable development in Sub-Saharan Africa. In K. J. Hancock, & J. E. Allison (Eds), *The Oxford handbook of energy politics* (pp. 729-752). Oxford: Oxford University Press. https://www.google.com/books/edition/The_Oxford_Handbook_of_Energy_Politics/eoY-EEAAAQBAJ?hl=en&gbpv=0
- Energy Hub Plus. (2020). Kenya's policies and laws in environment, Energy, Petroleum, and Water Sectors. Retrieved from: <https://energyhubplus.org/wp-content/uploads/2021/06/Kenya-Country-Profile.pdf>
- Fuller, S. (2021). The Politics of energy justice. In K. J. Hancock, & J. E. Allison (Eds), *The Oxford handbook of energy politics* (pp. 215-232). Oxford: Oxford University Press. https://www.google.com/books/edition/The_Oxford_Handbook_of_Energy_Politics/eoY-EEAAAQBAJ?hl=en&gbpv=0
- Godinho, C., & Eberhard, A. (2019). Learning from power sector reform: The case of Kenya. Washington, D.C: World Bank. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/31561>
- Government of the Republic of Kenya. (2018). Third Medium Term Plan 2018-2022. reforming Lives: Advancing socio-economic development through the "Big Four"
- Government of Kenya. Nairobi: The National Treasury and Planning Treasury Building. <https://vision2030.go.ke/publication/third-medium-term-plan-2018-2022/>
- Herbling, D. (2019). Kenya cancels environment license of \$2 billion coal-power plant, Bloomberg. Retrieved from: <https://news.bloomberglaw.com/environment-and-energy/kenya-cancels-environment-license-of-2-billion-coal-power-plant>
- IEA. (2011). Least Cost Power Development Plan 2011-2031. Retrieved from: <https://www.iea.org/policies/5634-least-cost-power-development-plan-2011-2031>
- IEA. (2017). World energy outlook 2017. Retrieved from: <https://www.iea.org/reports/world-energy-outlook-2017>
- IEA. (2019). Africa energy outlook 2019. Retrieved from: <https://www.iea.org/reports/africa-energy-outlook-2019>
- International Energy Agency. (2019). World energy balances. Retrieved from: https://www.oecd-ilibrary.org/energy/world-energy-balances-2019_3a876031-en
- Kaarbo, J., & Beasley, R. K. (1999). A practical guide to the comparative case study method in political psychology. *Political Psychology*, 20(2), 369-391. [DOI:10.1111/0162-895X.00149]
- Kitson, M., Martin, R., & Tyler, P. (2010). Regional competitiveness: An elusive yet key concept? *Regional Studies*, 38(9), 991-999. <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/0034340042000320816>
- Kenya National Bureau of Statistics. (2020). Economic survey 2020 popular version. Retrieved from: <https://www.knbs.or.ke/?wpdmprom=economic-survey-2020-popular-version>
- Kenya National Chamber of Commerce and Industry. (2018). Working policy framework towards MSME development in oil & gas counties. Nairobi: Kenya National Chamber of Commerce and Industry. https://www.kenyachamber.or.ke/wp-content/uploads/2019/09/working_policy_framework_spreads_final.pdf
- Kramon, E., & Posner, D.N. (2011). Kenya's New Constitution. *Journal of Democracy*, 22(2), 89-103. <http://danielnposner.com/wp-content/uploads/2015/11/Kramon-Posner-2011.pdf>
- Government of Kenya. (2018). National Climate Change Action Plan (Kenya): 2018-2022. Nairobi: Ministry

- of Environment and Forestry. <https://www.lse.ac.uk/GranthamInstitute/wp-content/uploads/2018/10/8737.pdf>
- Ministry of Energy. (2018). Republic of Kenya Ministry of Energy National Energy Policy. Nairobi: Ministry of Energy. https://kplc.co.ke/img/full/BL4PdOqKtx-FT_National%20Energy%20Policy%20October%20%202018.pdf
- Muhongo, R. S. (2020). Energy justice: A local content analytical framework for Sub-Saharan Africa. New York: Springer International Publishing. https://www.google.com/books/edition/Energy_Justice/BN0GEAAAQBAJ?hl=en&gbpv=0
- Nuclear Power and Energy Agency. (2019). *Energy Act 2019*. Nairobi: Nuclear Power and Energy Agency. http://www.nuclear.co.ke/wp-content/uploads/2020/12/EnergyAct_No.1-of-2019.pdf
- Obere, S., & Kataa, S. (2019). Kenya's oil export. Retrieved from: <https://kippra.or.ke/kenyas-oil-exports/>
- Olawuyi, D. S. (2021). Can MENA extractive industries support the global energy transition? Current opportunities and future directions. *The Extractive Industries and Society*, 8(2), 100685. [DOI:10.1016/j.exis.2020.02.003]
- Ramdoe, I. (2015). Resource-based industrialisation in Africa: Optimising linkages and value chains in the extractive sector. Maastricht: ECDPM. <https://ecdpm.org/publications/resource-based-industrialisation-in-africa-optimising-linkages-and-value-chains-in-the-extractive-sector/>
- Ramdoe, I. (2015). Synergising and optimising mineral infrastructure in regional development strategies. Maastricht: ECDPM. <https://ecdpm.org/publications/synergising-and-optimising-mineral-infrastructure-in-regional-development-strategies/>
- Ramdoe, I. (2015). Unpacking local content requirements in the extractive sector: What implications for the global trade and investment frameworks? Maastricht: ECDPM. <https://ecdpm.org/publications/unpacking-local-content-requirements-in-the-extractive-sector/>
- Ramdoe, I. (2016). Local content, trade and investment: Is there policy space left for linkages development in resource-rich countries? Maastricht: ECDPM. <https://ecdpm.org/publications/local-content-trade-investment/>
- Southworld. (2018). Kenya's LAPSET oil corridor: Not yet born but already old. Retrieved from: <https://www.southworld.net/kenyas-lapsset-oil-corridor-not-yet-born-but-already-old/>
- Standal, K., Winther, T., & Danielsen, K. (2020). Energy politics and gender. In K. J. Hancock, & J. E. Allison (Eds.), *The Oxford handbook of energy politics* (pp. 195–215). Oxford: Oxford University Press. https://www.google.com/books/edition/The_Oxford_Handbook_of_Energy_Politics/eoYEEAAAQBAJ?hl=en&gbpv=0
- TLW. 2019. "Successful End to Early Oil Pilot Scheme (EOPS). Retrieved from: <https://www.tullowoil.com/media/case-studies/successful-end-early-oil-pilot-scheme-eops/>
- UNDP. (2017). Report on the Kenya Country Mining Vision (KCMV) retreat held at Sentrim Elementaita Naivasha. Retrieved from: <https://www.ke.undp.org/content/kenya/en/home/library/poverty/Report-on-the-Kenya-Country-Mining-Vision-Retreat.html>
- Government of Kenya. (2007). Kenya Vision 2030 (popular version). Retrieved from: <https://vision2030.go.ke/publication/kenya-vision-2030-popular-version/>